

SAMTAL MED OCH OM BOKSTAVEN
Att ta fram ett teckensnitt

Student: André Falk

Lärosäte: HDK, Göteborgs universitet

Utgivningsort: Göteborg

Utgivningsdatum: Vårterminen 2008

Kurs och utbildningsprogram: Examensprojekt
15 hp, konstnärligt kandidatprogram i design 180 hp

ABSTRACT

The background to this project came from my interest for letters and how to make a typeface. The result is the lowercase letters for this typeface, and the journey to learn the process of making it.

Keywords: Type design, letters, calligraphy, Font-Lab.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Abstract	2
Inledning	4
Genomförande	4
Handledning med Carolina Laudon	4
Teckna kalligrafi, 3 dagar	8
Detaljteckning av bokstäverna, 3 dagar	13
Intermission	14
Teckna vidare på designen, 2 dagar	14
Skanna in underlag, 2 dagar	16
Fontlab, 5 dagar	21
Generera fonten, 5 dagar	21
Resultat och slutsatser	27
Källförteckning	30

INLEDNING

Kalligrafi skulle jag inte utgå ifrån, det var inget för mig; det visste jag. Jag skulle utgå från Bauhausrörelsen förhållningssätt till typsnittet: cirkeln, triangeln och kvadraten, det hade jag koll på. Jag ville utgå från det som inte fungerade i deras teori och sedan göra det bättre. På detta sätt skulle det inte kunna bli fel – det kunde i alla fall inte bli sämre, tänkte jag. Jag var feg. I efterhand skulle jag nog vilja likna mitt inledande förhållningssätt till examensprojektet vid en tonårsfylla: osäker, förutsägbar och oerfaren. Projektet hade kunnat bli intressant, men anledningen till min ingång var fel.

I mitt examensarbete ville jag påbörja det långa arbetet med att ta fram ett teckensnitt. Det skrivna målet var att ta fram minst sju bokstäver som sedan skulle implementeras i typsnittsprogrammet FontLab. Men mitt personliga mål var att lära känna den egna processen i att ta fram ett teckensnitt.

Energien skulle läggas på processen i framställandet av teckensnittet och inte på att göra det vackert, nyskapande eller karaktäristiskt – det viktiga var processen.

Syftet var att få grundläggande kunskaper i att ta fram ett teckensnitt, för att i framtiden kunna fokusera på att arbeta med typsnittens karaktär.

Bakgrunden till mitt examensprojekt ligger i mitt intresse för bokstaven och teckensnittet, samt för kunskapen om hur dessa tas fram.

Frågeställningarna som jag började med var: Hur tar jag fram ett teckensnitt, hur ser min process ut? Och vad behöver jag ta hänsyn till (optiskt) i bokstävernans former för att de skall fungera tillsammans i teckensnittet (fonten)? Den sistnämnda frågan var anpassad till min första ingång i projektet. Genom projektets utveckling blev denna fråga lämnad åt sidan, då den blev alldeles för stor och bred för att kunna svaras på.

Avgränsningen som jag började och avslutade projektet med var att jag enbart skulle arbeta med bokstaven som formelement i sin kontext (teckensnittet).

GENOMFÖRANDE

Två veckor innan examensprojektet startade var jag på Bauhaus Archiv (museum, bibliotek och arkiv för Bauhaus) i Berlin och studerade Josef Albers och Herbert Bayers originalteckningar till deras universalalfabet. I teckningarna hade

de inte tagit hänsyn till några optiska justeringar i bokstäverna, vilket gjorde dem osmidiga och klumpiga. I mitt examensprojekt ville jag utgå från deras typsnitt men utveckla dem vidare, genom att ta hänsyn till de optiska justeringarna som skulle behövas för att typsnittet skulle fungera.

Jag tecknade upp grundformerna i programmet Illustrator och började analysera det som inte fungerade.

Jag hade inte bestämt mig för vilken teknik jag skulle använda för att ta fram bokstäverna, men jag kände mig trygg i programmet Illustrator och började därför där. Jag experimenterade även med att teckna fram en bokstav med hjälp av tuschpenna och gouache. Problemet med denna teknik blev att jag inte tog hänsyn till kalligrafins avtryck på typsnittets historia; var växellinjen är som tjockast och smalast.

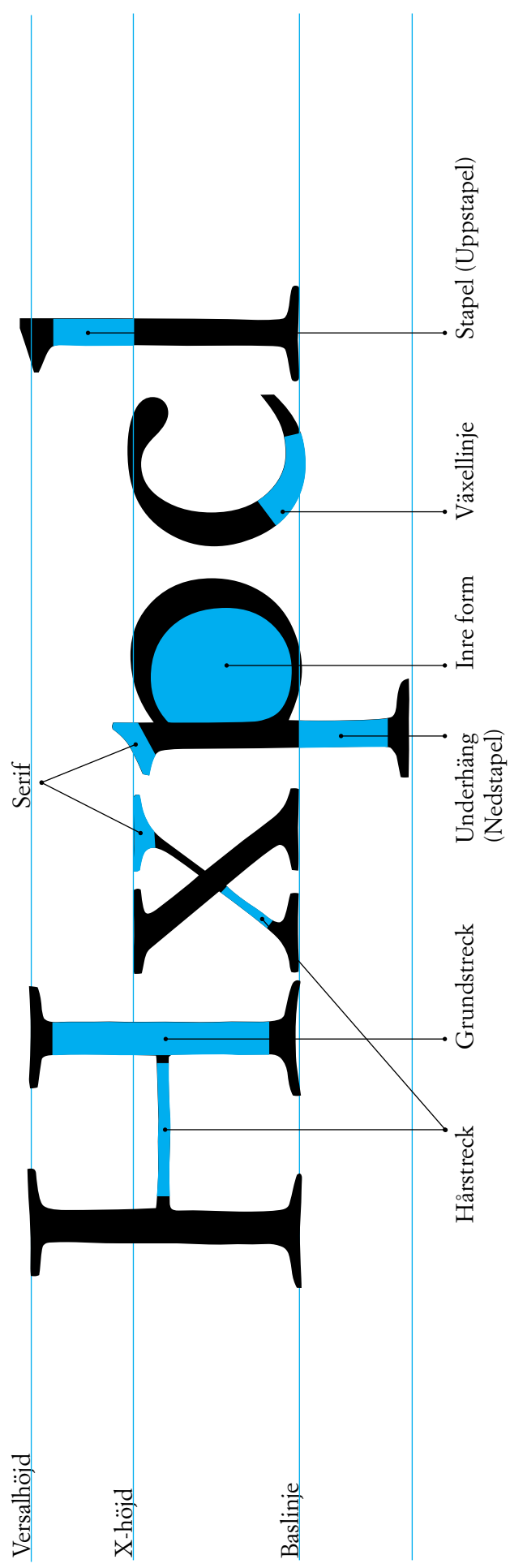

Handledning med Carolina Laudon

Inriktningen i projektet förändrades när jag tog kontakt med Carolina Laudon, den enda personen i Sverige som ger kurser i typsnittsformgivning, bland annat på Konstfack – och bestämde ett möte. Vi träffades tidigt, redan i slutet av examensprojektets första vecka, vilket var bra, eftersom vi då fick god tid att planera projektet.

Innan jag träffade Carolina hade jag hört av en vän, som också haft henne som handledare, att hon skulle försöka få mig att teckna kalligrafi. Men att jag förmodligen kunde komma undan det om jag var lite envis.

Vid mitt första handledningsmöte med Carolina föreslog hon att jag skulle börja med just kalligrafi. Syftet med kalligrafin var att förstå hur växellinjen beter sig i bokstäverna (var det är som tjockast och smalast i bokstaven). Eftersom jag är

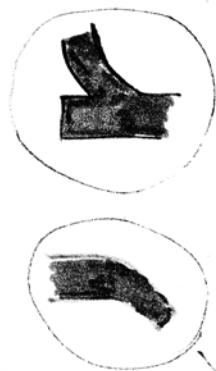
bauhaus-archiv

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz.

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
a d d

Dokumentation och underökning av originalteckningar till universalalfabetet på Bauhaus-archiv i Berlin.

abcde fghijklmnopq r stuvwxyz åöö
abcde fghijklmnopq r stuvwxyz åöö

font

*x höjden?
Tjockleken
aspekters höjd.*

De första grundformerna till teckensnittet med utgångspunkt från Bauhaus. Det nedre teckensnittet är Futura.

vänsterhänt föreslog hon att jag skulle ta kontakt med en duktig kalligraf vid namn Lars Laurentii, som håller kurser i kalligrafi för vänsterhänta.

Kalligrafin hade aldrig varit min vän. Jag hade försökt vid ett flertal tillfällen, både att teckna själv men även att få undervisning. Men när jag berättat för de potentiella lärarna att jag är vänsterhänt, har de alla suckat, då de inte haft kunskap nog att lära ut kalligrafi för vänsterhänta.

Jag hade misslyckats med kalligrafin så många gånger. Risken var stor att projektet skulle bli lidande av detta. Men jag bestämde mig för att anta utmaningen samt att lämna både datorn och Bauhausrörelsen. Jag skulle nu göra ett teckensnitt från grunden och utgå från kalligrafin, pennan och pappret.

Teckna kalligrafi, 3 dagar

Den penna som jag blev rekommenderad av Carolina var en 3,5 mm tjock kalligrafipenna. Från denna bredd hade sedan Carolina räknat ut ett proportionssystem för en normalfont. Proportionerna var:

Tuschpenna 3,5 mm

Versalhöjden 9,5 pb (pennbredd) = 33,25 mm

Understapel 3,5 pb = 12,25 mm

Uppstapel från baslinjen 10 pb = 35 mm

X-höjden 6 pb = 21 mm

Eftersom jag nu bestämt mig att tillägna bokstäverna mitt examensprojekt, förväntade jag mig av dem, undermedvetet, ett samarbetsvilligt bemötande. Ungefär (antar jag) som det förväntade »glada« mottagandet av en troendes första möte med himmelrikets portvakt, Sankte Per.

Jag hade länge känt att bokstäverna var mina vänner, att jag stått i en slags själslig kontakt med dem. Men nu när jag började kalligrafera, var den gudomliga kontakten borta, och minnena från skrivövningarna i första klass kändes påtagligt nära. Lika klara som uppenbarelsen men dock inte lika glädjande.

Jag ringde upp Lars Laurentii för att diskutera mina knaggliga bokstäver. Tyvärr hade han inga kurser just nu, men föreslog att jag skulle läsa avsnittet »vänsterhandsteknik« i hans utgivna bok »Textning«.

Enligt Laurentii kan vänsterhänta delas in i två grupper: de som håller handen under den skrivna linjen och de som håller handen över den skrivna linjen.

Håller du handen under linjen skall du använda en penna med snedskuren spets. Förutom det

skall du arbeta precis som en högerhänt.

Om du skriver med handen över linjen får du problem med att handen skrapar i det du nyss skrivit. För att råda bot på detta ger Laurentii rådet att vinkla pappret cirka 60°. När du skriver med handen över linjen drar du, i motsats till en högerhänt, linjen mot dig. Detta innebär att du måste texta bokstäverna tvärtemot hur en högerhänt gör det. Pennspetsen skall i det här fallet vara rakskuren.

Efter en snabb analys kom jag fram till att jag höll handen »under strecket« och att jag därför behövde inhandla en penna med snedskuren spets.

Tyvärr fanns ingen sådan penna i konstnärsbutikerna men jag köpte en rakskuren istället, som jag tänkte skära till på egen hand.

Med en vass skalpell och kirurgisk precision skar jag till en lutning på ungefär 30°, helt enligt Lars Laurentiis rekommendationer. Nu skulle allt fixa sig, nu skulle allt bli bra, tänkte jag. Men av någon anledning blev det, om möjligt, ännu svårare. Det var som om jag hade gått tillbaka ännu längre i tiden, innan skolbänken i första klass. Nu började jag på allvar fundera på vad det var jag hade gett mig in på.

Jag gick tillbaka till Laurentiis bok och läste återigen avsnittet för vänsterhänta, fast lite noggrannare den här gången. Det tog ett par sekunder längre men jag upptäckte att min snabba analys inte hade sparat mig någon tid. Jag hade tagit en senväg. Det visade sig att jag var den andra sortens vänsterhänt. Att jag inte alls skulle ha en snedskuren spets. Jag slängde ett öga på min nyss »stolt« tillfixade penna och dess avskurna bit, men förstod snabbt att varken lim eller »ctrl+z« kunde ta mig ur denna situation.

Nästa dag åkte jag tillbaka till konstnärsbutiken och inhandlade mig en ny rakskuren penna.

Trixet för min typ av vänsterhänthet, var alltså att vrida pappret cirka 60° för att slippa dra handen i bläcket. Jag upptäckte att jag genom denna teknik kunde se hela bokstaven, då handen inte längre täckte det jag skrivit. Det här var vad jag hade väntat på. Äntligen något positivt, en uppenbarelse: ett framsteg! Plötsligt såg jag bokstaven när den tecknades. Handen var inte längre i vägen och det gick att förhålla sig till föregående skrivna

Mina verkytyg.

bokstav, vilket naturligtvis är oerhört viktigt för att kunna ge dem samma proportioner. Jag kunde förhålla mig till de former jag tecknade. Bokstäverna blev kanske inga mästerverk, men det var en mästerlig känsla att för första gången bemästra dessa för mig obemästrade bokstäver.

Snart insåg jag att ordet bemästra var ett ord vars innebörd jag inte riktigt förstod. Och att den där räkmackan aldrig skulle dyka upp.

Efter någon dags kalligraferande ringde jag upp Laurentii igen för att diskutera mina svårigheter. Under samtalet frågade jag honom om han själv hade tecknat ett teckensnitt någon gång. Det hade han. På 70-talet hade han arbetat med ett teckensnitt, 10 år hade det tagit innan det blev klart. Visserligen hade det fler vikter än jag gett mig in på, men i min planering skulle jag vara klar med kalligrafen redan 2 dagar senare. Jag kände mig oerhört naiv.

En snabb favoritbokstav blev gemena a, vilken jag tecknade om och om igen. Så fort jag kände misslyckandet i andra bokstavs försök gick jag tillbaka till gemena a, och tänkte, den här kan jag i alla fall.

Jag började fundera över slumpen och det närbesläktade undermedvetna, vilka ibland kan vara ganska fantastiska. Jag har många gånger haft slumpen som min läromästare. En strategi blev att genom kvantiteten borde slumpen kunna vaska fram ett eller annat guldkorn. Jag upptäckte dock snart att jag inte kunde lita på någon av dessa två. Inte ens kattguld skulle detta system kunna ta fram. Den enda strategin som visade sig fungera var övning och koncentration.

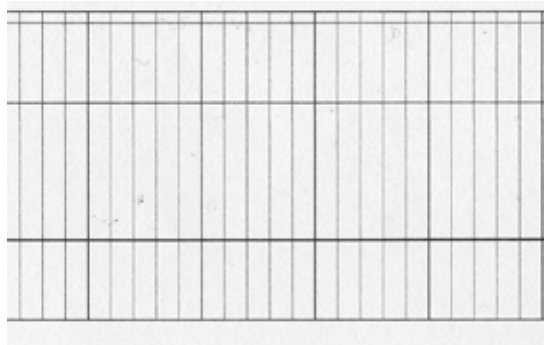
Så fort jag tappade koncentrationen var det kört. Var närvaron borta fanns det ingen anledning att fortsätta. För att kontrollera bokstäverna var jag tvungen att vara hundra procent koncentrerad. Så fort jag började tänka på något annat kom pennan ur kurs. Jag har tidigare hört om japanska kalligrafer som sitter i timmar och medi-

terar innan de gör en snabb kalligrafisk teckning på någon sekund. Det hade tidigare låtit vansinnigt men nu förstod jag varför. Dock prövade jag aldrig lotusställningen själv.

Jag testade två olika papperssorter, ett matt och ett bestruket. Jag började med det obstrukta. Men upplevde att det obstrukta hade ett visst motstånd i sig. För att ta bort detta motstånd prövade jag ett bestruket papper. Jag trodde att det skulle ge en mer följsam rörelse. Men det blev faktiskt svårare. Jag fick ingen styrning på pennan och kände mig som Bambi på halis. Jag upptäckte att det lilla motståndet i det obstrukta pappret hade hjälpt mig att hålla en stadigare kurs. Dock tror jag att detta är väldigt individuellt och att det trots allt borde fungera bättre med det bestrukna pappret.

Under tre dagar kalligraferade jag. Jag var så flitig att min penna tog slut efter två dagar, och blev därför tvungen att åka och handla en ny. De hade inte fler i bredden 3,5 mm av det märke som jag tidigare hade köpt, så jag inhandlade istället ett annat märke. När jag kom hem och började teckna upptäckte jag att detta fabrikat inte hade samma svärta som det föregående, vilket irriterade mig. Jag tyckte svärtan blev så viktig för helhetskänslan av bokstaven att jag beslöt mig för att åter ta mig till konstnårsbutiken. Jag inhandlade istället en penna med bredden 3,0 av det första märket. Detta beslut gjorde dock att jag tvingades räkna om hela mitt proportionssystem.

Proportionssystemet bestod av horisontella linjer vilka markerade bokstävernas olika höjd. Men jag hade inga vertikala linjer att förhålla mig till. Jag bestämde mig för att utveckla ett gridsystem och valde att sätta vertikala streck med samma bredd som pennan, det vill säga 3 mm. Detta gjorde att jag nu hade något att förhålla mina upp och nedstaplar till. Men det var fortfarande svårt att få kontroll över bredden på bokstaven. För att ge mig det, ökade jag linjebredden på var 5:te vertikallinje, vilket motsvarade den ungefärliga bredden på ett gement n.

Handwritten cursive letter 'a' on a grid. The letter is written five times in a row. A small 'x' is placed below the second 'a'.

Handwritten cursive letter 'a' on a grid. The letter is written five times in a row. A small 'x' is placed below the second 'a'.

Handwritten cursive letter 'a' on a grid. The letter is written five times in a row. A small 'x' is placed below the second 'a'.

Tre lyckliga vinnare som fick gå vidare till uttagning nummer 2.

a b c d e f g h i j k l m

n o p q r s t u v y z

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

De bokstäver som blivit utvalda att representera sin bokstavsform.

Jag arbetade systematiskt och försökte lära mig bokstav för bokstav. En del av dem gick lättare, en del svårare. Gemena g var till exempel en bokstav som först kändes omöjlig men som jag senare kom väldigt bra överens med.

En annan viktig ingrediens för ett lyckat kalligrafiskt recept, är erfarenhet av kalligrafi. När du redan vet hur bokstaven skall se ut; var pennan skall gå, får du en trygghet och säkerhet i penndraget och du slappnar av i handen.

Siffrorna var de tecken jag arbetade med sist. Dessa var förvånansvärt lätta att ta fram. Förmodligen på grund av att jag började känna mig bekväm med kalligrafin.

När jag började känna mig klar med kalligrafierandet samlade jag ihop alla de bokstäver som jag trodde kunde bli något. Detta gjorde jag genom att gå igenom alla mina kalligraferade alster, kryssa för de jag gillade, skanna in dem och sätta ihop dem i Photoshop. Och sedan skriva ut dem.

Vid slutet av min kalligrafiperiod började jag känna mig mer och mer säker. Det började faktiskt bli ganska roligt, och jag kunde kosta på mig lite tid att leka med bokstäverna. Det var långt kvar innan jag skulle kalla mig själv kalligraf, men mina första steg var nu tagna.

Något som var skönt för att bryta av och avdramatisera kalligrafin var att prova olika pennor, tjocklekar och papperssorter.

Min erfarenhet för att bli lite mer vän med kalligrafin, är väl ganska klassisk: rätt verktyg, rätt kunskap, mycket övning och att hålla en hög koncentration i tecknandet.

Detaljritning av bokstäverna, 3 dagar

Mitt nästa steg blev att förstora upp de utvalda bokstäverna till 210%. Dessa skulle jag använda som underlag för detaljteckningen av bokstäverna.

Inför detaljteckningen inhandlade jag två transparenta A4 block med papper á 80g. De transparenta papprena skulle jag lägga över de uppförstora bokstäver som skulle användas som skelettet för bokstäverna. Formatet var väldigt behändigt, men kvalitén på blocken var mindre bra. Bladen ville inte behålla sin platta grundform, utan valde att envist rulla ihop sig när jag började teckna på dem. Jag hoppades på att detta mirakulöst skulle upphöra men det gjorde det inte. Eftersom jag inte provade något annat fabrikat vet jag inte om detta är ett vanligt problem, men det hade varit önskvärt om bladen kunde accepterat sitt ursprungliga platta format.

För att tjäna tid tecknade jag bara konturen av bokstäverna.

Det hade nog varit bra att även testa med ett A3 block, men jag provade aldrig det. A3-forma-

tet skulle göra att jag istället för de nuvarande 3, fick plats med 6 till 7 bokstäver per sida, vilket förmodligen skulle hjälpt mig att lättare bestämma teckensnittets karaktär.

Enligt Carolina Laudon skulle detaljritningen – designframtagningen – vara den roligaste fasen. Men det kändes inte alls roligt. Jag var nervös. Jag visste att jag inte skulle kunna teckna fina raka och bestämda linjer.

Trevandes började jag skissa på mina bokstäver och dess detaljer...

Mitt sätt att teckna blev att skissa ganska grovt till en början, och sedan skulptera fram bokstaven ur den grova skissen. Efter ett tag blev jag ganska säker på mitt tecknande. Jag vågade suda utan att behöva vara orolig för att inte kunna sätta dit linjen igen. Jag kunde lita på mitt öga. Det finns säkert lika många olika sätt att teckna som det finns tecknare. Det gäller att hitta sitt egna sätt, och att sedan lita på det.

En viktig detalj är att ha rätt hårdhet på pennan, vilken bör ligga på 5H. Det fungerar även med 6H, men inte lägre. Detta för att det blir alldeles för kladdigt med ett mjukare stift. 5H och 6H är inte så vanliga hårdheter. Jag hade tur och hittade 5H för en stiftpenna med tjocklek 0,5. Den låg längst in i en låda i butiken Matton. Chansen är liten att du hittar ett sådant stift och du måste då specialbeställa ett. Jag använde som sagt en stiftpenna men det går också att arbeta med ett tjockare stift på 2 mm. Det du då får göra är att slipa stiftet på en bit sandpapper. Jag provade detta men för mig blev det alltför omständligt.

För att hålla koll på stapelns och ansvällningslinjens olika tjocklekar använde jag en så kallad mätsticka. En gammal beprövad metod som de använde redan på 1500-talet. Mätstickan fungerar på så vis att du markerar tjockleken du vill ha på anslutningslinjen på en bit papper, vilket ger dig en mall som du sedan kan använda på alla dina bokstäver. Enkelt och smart.

När jag började teckna de olika serifferna kändes de alla som någon annans. Jag hade sett dem förut. Målet var inte att ta fram ett formmässigt nyskapande teckensnitt men jag kom inte överens med de seriffer jag tog fram. Jag började söka efter den form och den rörelse som min hand ville teckna. När man till exempel tittar på en illustratörs teckningar ser man tydligt handens personlighet. Bokstäver är visserligen inte illustrationer men bokstäverna behöver komma från mig för att de inte skall kännas falska eller efterapade. Jag arbetade vidare med serifferna men arbetet var svårare än jag föreställt mig.

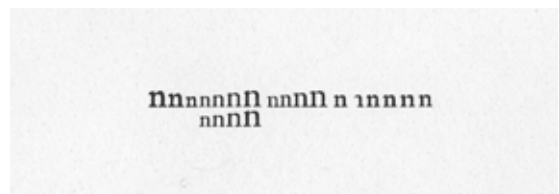
Av någon anledning ville min hand gärna göra runda seriffer.

Intermission

Jag ville hitta en dynamik i bokstäverna, en rörelse, en individualitet. Jag ville hitta rörelsen i handen. Låta min kropp styra formen. Från början var detta helt irrelevant för mig. Syftet var inte att ta fram ett personligt typsnitt. Men nu tycktes inspiration och mening sitta i det personliga. Låter jag inte teckensnittets karaktär komma från mig tappar jag kontakten med teckensnittet och samarbetet blir lidande. Frågan: varför? är också viktig. Varför gör jag detta teckensnitt? Vad är teckensnittets syfte? Varför lägger jag ner all denna tid? Mina svar blir mina stöttepelare genom projektet. Tappar jag syftet, tappar jag också motivationen. För mig finns motivationen i att få kunskapen och att lära mig processen att fram ett teckensnitt.

Teckna vidare på designen, 2 dagar

Jag fick tipset av Carolina att skriva ut gemena n i den grad teckensnittet var avsatt att användas. När jag gjorde detta upptäckte jag att serifferna var för små. För att enkelt kunna pröva olika seriffers inverkan på bokstaven, gjorde jag dessa tester i programmet Illustrator. Jag försökte här hitta den storlek som passade bäst när bokstaven kom ner i 9 till 11 punkter.

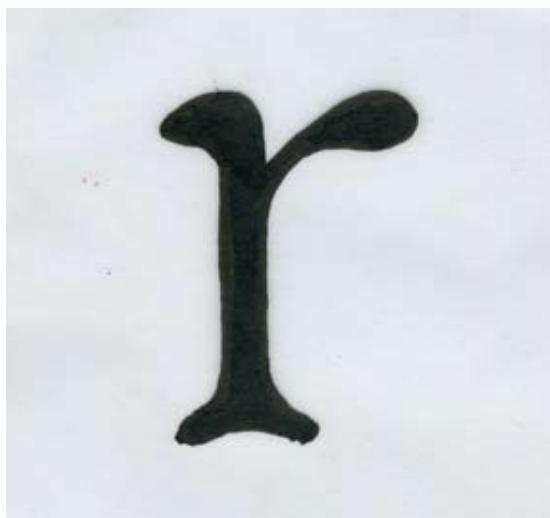

Men det räckte inte med bara en bokstav. Jag ville få ner alla bokstäver som jag hade tecknat. För att kunna göra detta på ett enkelt och smidigt sätt, fyllde jag i mina konturtecknade bokstäver

a g b f j a n c d q o
k k y x m l i u h p

Ifylla bokstäver som förberetts för att förminska till 9 punkters.

med en svart tuschpenna på ett nytt transparent papper. Sen skannade jag in dem och plockade ihop dem i Photoshop.

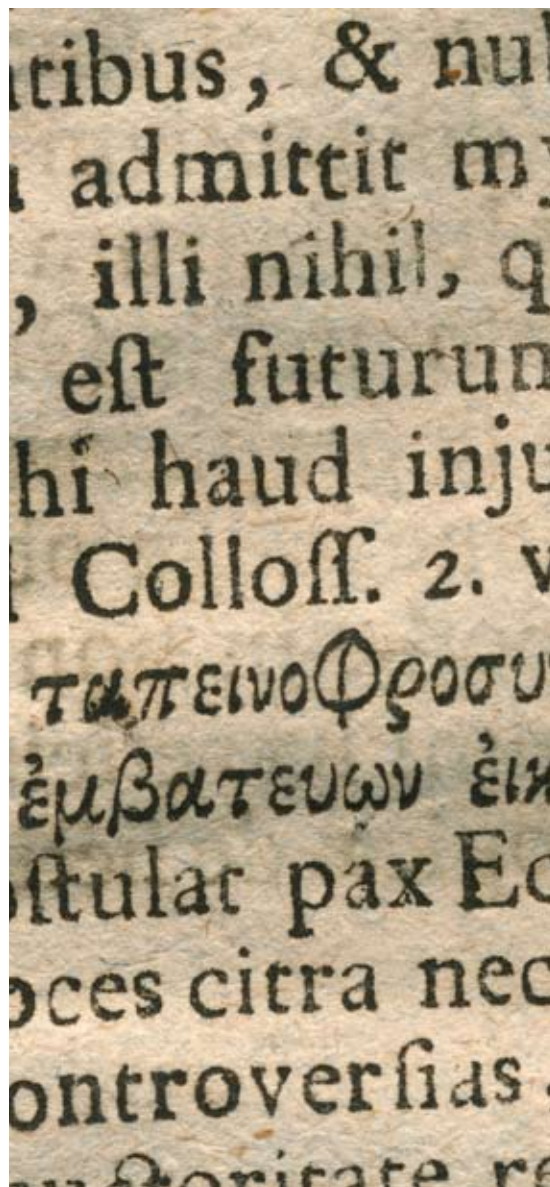

När jag fyllde i bokstäverna tog jag inte fram min, annars så förekommande, perfektionistiska sida. Det viktiga var att få en uppfattning om seriffernas storlek och bokstävernas tjocklek. Denna ganska snabba hantering gav bokstäverna en fin rörelse – de var inte längre perfekta.

abancdqoekkuymliuhpsrtzvy

När jag såg utskriften började jag fundera kring blytidens avtryck på typografins historia; på bläckets spridning runt bokstäverna. Hemma hade jag ett gammalt tryck från mitten av 1700-talet som jag tidigare hade undersökt. Texten var satt i ett väldigt vackert typsnitt och jag hade funderat på om jag skulle försöka digitalisera det. För att undersöka det lite närmre förstörde jag upp det. Men när jag kom nära texten var typsnittets grundformer i stort sätt omöjligt att dechiffra på grund av trycktekniken och papprets låga kvalitet. Alla seriffer såg olika ut. De var grova och oregelbundna. Serifferna var som klumpar på grundstrecken. De svarta bläckklumparna fungerade som definitioner av serifferna. När jag upptäckte sambandet mellan mina bokstäver och det gamla trycket fann jag en historisk koppling i mitt typsnitt.

På det gamla trycket stod det skrivit: »Typis CAROLI GUSTAVI BERLING; Directoris Officinæ Typographicæ Londini Gothorum.« Härifrån fick teckensnittet sitt arbetsnamn: Londini. Om det kommer döpas till detta när det väl är klart får vi se.

Skanna in underlag, 2 dagar

Här fick jag problem. Jag hade lagt mycket tid på att få mina konturlinjer perfekta på det transparenta pappret. Alla linjer satt där de skulle. Nu skulle de bara snabbt omvandlas till vektorgrafik. När jag plockade in mina skannade teckningar i FontLab var mina teckningslinjer för svaga för att FontLab skulle kunna urskilja dem. Jag försökte höja kontrasten med hjälp av programmet Photoshop men det gjorde ingen skillnad. När detta inte fungerade provade jag istället med att importera mina ifyllda bokstäver. Bokstäverna blev mottagna av FontLab men nu såg de alla ut att ha blivit orakade och 40 år äldre. De hade kommit att bli pixliga, och det fina detalj arbetet hade försvunnit. Istället var det nu en grov skiss av teckningen. Jag kände mig snuvad på min ansträngning att få linjerna på rätt plats.

abcde f g
h i j k l m
n o p q r s

Korrigeringsanteckningar och manuella justering med tuschpenna och gouache.

Utveckling, nya anmärkningar och korrigeringar.
Gemena c har exempelvis rättats upp.

Font: Londini

4/16/2008 17:53

String: abcdefghijklmnopqrstuvwxyzåäö

Page 1/1

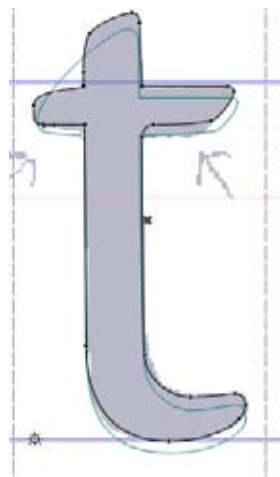
abcdefghijklmnop
qrstuvwxyzåäö

Font: Londini

4/18/2008 18:39

String: abcdefghijklmnopqrstuvwxyzääö.,;:-

abcdefghij
 klmnopqr
 stuvwxyz
 zääö.,;:-

Jag upptäckte att det fanns speciella program avsedda för att förbereda dina teckningar till FontLab. Programmet jag tittade närmare på, som FontLab ligger bakom, heter ScanFont.

Mina ansträngningar att lära mig detta program varade en eftermiddag, sen tog jag beslutet att tiden inte räckte till för vidare fördjupning. Lösningen för att få upp kontrasten blev att kalckera mina konturteckningar med en tuschpenna.

Jag hade fått instruktioner av Carolina om hur jag skulle skanna in bilderna för att alla skulle bli i samma storlek. Men av någon anledning fungerade inte detta för mig. När jag importerade bilderna till FontLab visades de alla i olika storlekar.

Istället för att reda ut vad jag gjorde för fel justerade jag alla bilder manuellt i FontLab för att inte förlora tid. Jag upptäckte att man inte behövde spara ner dem för att sedan importera till FontLab. Det fungerade lika bra att kopiera från Photoshop och klistra in bilden direkt i FontLab. Detta gjorde det hela lite smidigare.

FontLab, 5 dagar

Det typsnittsprogram jag valt att använda heter alltså FontLab. Jag hade aldrig använt mig av varken detta eller något annat typsnittsprogram tidigare, så jag behövde sätta mig in i det. Det gjorde jag genom att läsa Leslie Cabargas bok Learn FontLab Fast. Boken beställde jag i början av projektet så att den skulle finnas till hands när det väl var dags, smart va, jag vet. Boken är

enkel och pedagogisk vilket gör, som titeln antyder, att du fort kan sätta dig in i programmet. Dock är det inte någon fördjupning vi talar om.

Det var nu dags för bokstäverna att gå igenom ännu ett filter. Varje nytt steg i processen påverkar formen. Varje teknik lämnar sina avtryck. Nu stod FontLab på tur.

När jag väl fått in mina bokstäver (mallar) i programmet, var det dags att efter bästa förmåga rita av dem med »pennverktyget«.

Det är intressant hur fort man glömmer bort frasen »övning ger färdighet«.

Hur kan jag tämja detta verktyg? Går det att tämja denna icke reella värld? Det kändes som om någon höll för mitt ena öga, balansen var borta. Jag ville gå in med mina egna händer. Fixa till den där linjen, skära till, sudda och dra.

Min personlighet försvann. Programmet tog över. Förut har jag trott att de vektoriserade bannorna skulle ge mig total frihet. Men programmet tog sig friheten att inkräkta på min form.

Jag upplevde också att formen inte hade något djup, och att den kändes svag i sin anatomi. Att behöva rätta sig efter de begränsningar som fanns i detta verktyg var oerhört frustrerande. Trots de möjligheter den skulle ge mig. Frågan blev: Hur gör jag för att känna mig fri i FontLab?

Det enda jag kunde förhålla mig till var det matematiska. Jag började därför med att försöka strukturera upp bokstäverna: den ankarpunkten är exakt i samma höjd som den, och bredden på den stapeln är exakt som den, och så vidare. Men när jag gjorde detta tappade typsnittet sin rörelse och glädje. Det blev stelt och konstruerat. Jag bestämde mig därför för att strunta i det matematiska.

Efter ett tag började jag akklimatisera mig till FontLab och svaret på frågan: Hur gör jag för att känna mig fri i FontLab? fick det kanske inte så oväntade svaret: övning ger färdighet. För att känna att det var min hand som styrde och inte programmet, skrev jag ut bokstäverna från FontLab, och gick sedan på utskriften med svart penna och vit gouache.

Generera fonten, 5 dagar

Nu började jag hitta de former som kändes bra. Det var dags att generera fonten och att sätta den i sitt rätta sammanhang: texten.

Jag trodde mig ha kommit ganska långt. Jag trodde mig kunna se det klara teckensnittet i horisonten. Men projektet hade bara tagit sina första steg, det förstod jag nu. Utskriften viskade, resan har bara börjat min vän...

Det var mycket som inte fungerade. Gemena

londini

lorem ipsum dolor sit amet consectetur adipisicing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

curabitur pretium tincidunt lacus. nulla gravida orci a odio. nullam varius, turpis et commodo pharetra, est eros bibendum elit, nec luctus magna felis sollicitudin mauris. integer in mauris eu nibh euismod gravida. duis ac tellus et risus vulputate vehicula. donec lobortis risus a elit. etiam tempor. ut ullamcorper, ligula eu tempor congue, eros est euismod turpis, id tincidunt sapien risus a quam. maecenas fermentum consequat mi. donec fermentum. pellentesque malesuada nulla a mi. duis sapien sem, aliquet nec, commodo eget, consequat quis, neque. aliquam faucibus, elit ut dictum aliquet, felis nisl adipiscing sapien, sed malesuada diam lacus eget erat. cras mollis scelerisque nunc. nullam arcu. aliquam consequat. curabitur augue lorem dapibus quis, laoreet et, pretium ac, nisi. aenean magna nisl mollis quis, molestie eu, feugiat in, orci. in hac habitasse platea dictumst.

proin nonummy, lacus eget pulvinar lacinia, pede felis dignissim leo, vitae tristique magna lacus sit amet eros. nullam ornare. praesent odio ligula, dapibus sed, tincidunt eget, dictum ac, nibh. nam quis lacus. nunc eleifend molestie velit. morbi lobortis quam eu velit. donec euismod vestibulum massa. donec non lectus. aliquam commodo lacus sit amet nulla. cras dignissim elit et augue. nullam non diam. pellentesque habitant morbi tristique senectus et netus et malesuada fames ac turpis egestas. in hac habitasse platea dictumst. aenean vestibulum. sed lobortis elit quis lectus. nunc sed lacus at augue bibendum dapibus. aliquam vehicula sem ut pede. cras purus lectus, egestas eu, vehicula at, imperdiet sed, nibh. morbi consectetur luctus felis. donec vitae nisi. aliquam tincidunt feugiat elit. duis sed elit ut turpis ullamcorper feugiat. praesent pretium, mauris sed fermentum hendrerit, nulla lorem iaculis magna, pulvinar scelerisque urna tellus a justo. suspendisse pulvinar massa in metus. duis quis quam. proin justo. curabitur ac sapien. nam erat. praesent ut quam.

vivamus commodo, augue et laoreet euismod, sem sapien tempor dolor, ac egestas sem ligula quis lacus. donec vestibulum tortor ac lacus. sed posuere vestibulum nisl. curabitur eleifend fermentum justo. nullam imperdiet. integer sit amet mauris imperdiet risus sollicitudin rutrum. ut vitae turpis. nulla facilisi. quisque tortor velit, scelerisque et, facilisis vel, tempor sed, urna. vivamus nulla elit, vestibulum eget, semper et, scelerisque eget, lacus. pellentesque viverra purus. quisque elit. donec ut dolor.

duis volutpat elit et erat. in at nulla at nisl condimentum aliquet. quisque elementum pharetra lacus. nunc gravida arcu eget nunc. nulla iaculis egestas magna. aliquam erat volutpat. sed pellentesque orci. etiam lacus lorem, iaculis sit amet, pharetra quis, imperdiet sit amet, lectus. integer quis elit ac mi aliquam pretium. nullam mauris orci, porttitor eget, sollicitudin non, vulputate id, risus. donec varius enim nec sem. nam aliquam lacinia enim. quisque eget lorem eu purus dignissim ultricies. fusce porttitor hendrerit ante. mauris urna diam, cursus id, mattis eget, tempus sit amet, risus. curabitur eu felis. sed eu mi. nullam

lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

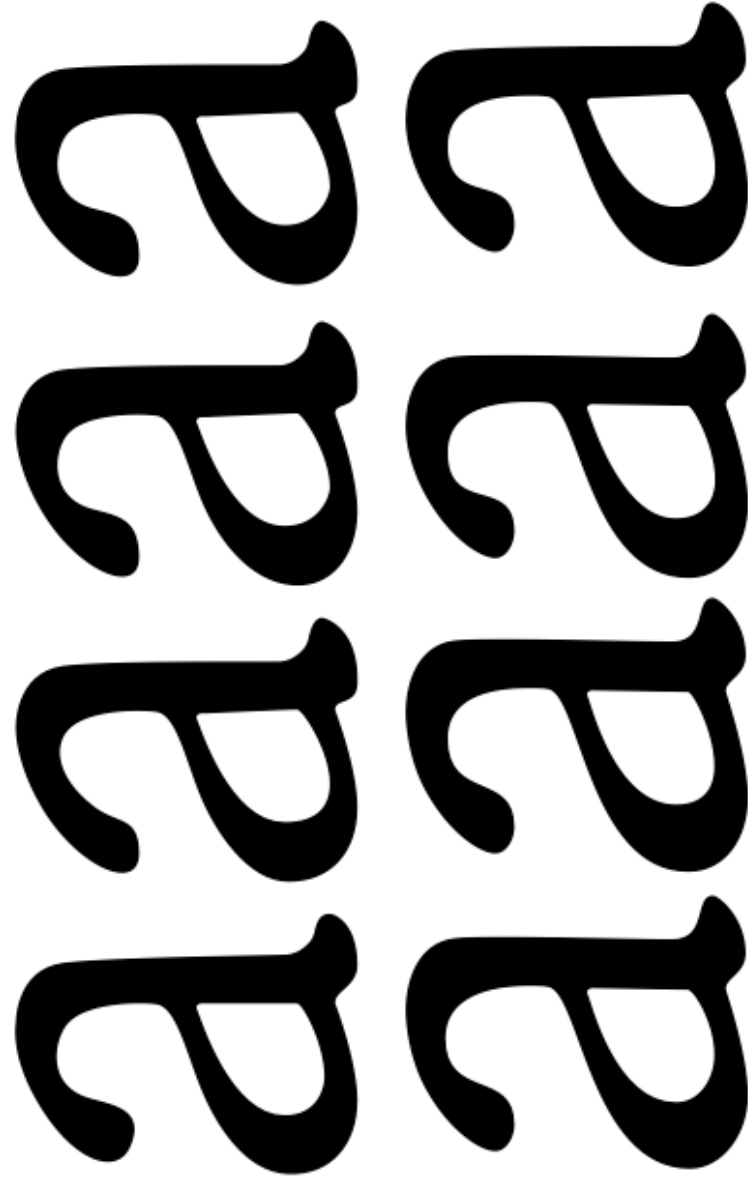
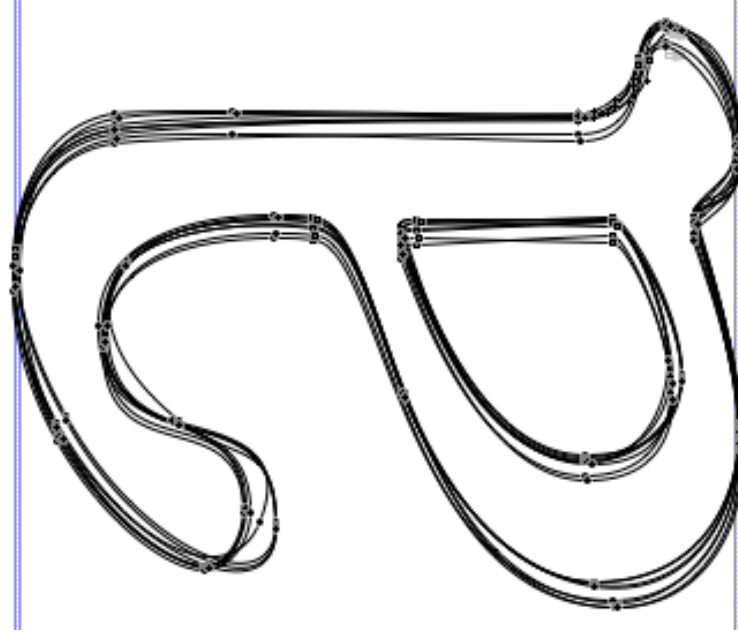
curabitur pretium tincidunt lacus. nulla gravida orci a odio. nullam varius, turpis et commodo pharetra, est eros bibendum elit, nec luctus magna felis sollicitudin mauris. integer in mauris eu nibh euismod gravida. duis ac tellus et risus vulputate vehicula. donec lobortis risus a elit. etiam tempor. ut ullamcorper, ligula eu tempor congue, eros est euismod turpis, id tincidunt sapien risus a quam. maecenas fermentum consequat mi. donec fermentum. pellentesque malesuada nulla a mi. duis sapien sem, aliquet nec, commodo eget, consequat quis, neque. aliquam faucibus, elit ut dictum aliquet, felis nisl adipiscing sapien, sed malesuada diam lacus eget erat. cras mollis scelerisque nunc. nullam arcu. aliquam consequat. curabitur augue lorem, dapibus quis, laoreet et, pretium ac, nisi. aenean magna nisl, mollis quis, molestie eu, feugiat in, orci. in hac habitasse platea dictumst.

fusce convallis, mauris imperdiet gravida bibendum, nisl turpis suscipit mauris, sed placerat ipsum urna sed risus. in convallis tellus a mauris. curabitur non elit ut libero tristique sodales. mauris a lacus. donec mattis semper leo. in hac habitasse platea dictumst. vivamus facilisis diam at odio. mauris dictum, nisi eget consequat elementum, lacus ligula molestie metus, non feugiat orci magna ac sem. donec turpis. donec vitae metus. morbi tristique neque eu mauris. quisque gravida ipsum non sapien. proin turpis lacus, scelerisque vitae, elementum at, lobortis ac, quam. aliquam dictum eleifend risus. in hac habitasse platea dictumst. etiam sit amet diam. suspendisse odio. suspendisse nunc. in semper bibendum libero.

proin nonummy, lacus eget pulvinar lacinia, pede felis dignissim leo, vitae tristique magna lacus sit amet eros. nullam ornare. praesent odio ligula, dapibus sed, tincidunt eget, dictum ac, nibh. nam quis lacus. nunc eleifend molestie velit. morbi lobortis quam eu velit. donec euismod vestibulum massa. donec non lectus. aliquam commodo lacus sit amet nulla. cras dignissim elit et augue. nullam non diam. pellentesque habitant morbi tristique senectus et netus et malesuada fames ac turpis egestas. in hac habitasse platea dictumst. aenean vestibulum. sed lobortis elit quis lectus. nunc sed lacus at augue bibendum dapibus.

aliquam vehicula sem ut pede. cras purus lectus, egestas eu, vehicula at, imperdiet sed, nibh. morbi consectetur luctus felis. donec vitae nisi. aliquam tincidunt feugiat elit. duis sed elit ut turpis ullamcorper feugiat. praesent pretium, mauris sed fermentum hendrerit, nulla lorem iaculis magna, pulvinar scelerisque urna tellus a justo. suspendisse pulvinar massa in metus. duis quis quam. proin justo. curabitur ac sapien. nam erat. praesent ut quam.

vivamus commodo, augue et laoreet euismod, sem sapien tempor dolor, ac egestas sem ligula quis lacus. donec vestibulum tortor ac lacus. sed posuere vestibulum nisl. curabitur eleifend fermentum justo. nullam imperdiet. integer sit amet mauris imperdiet risus sollicitudin rutrum. ut vitae turpis. nulla facilisi. quisque tortor velit, scelerisque et, facilisis vel, tempor sed, urna. vivamus nulla elit, vestibulum eget, semper et,

oec mnnhu

bdpq lijft

vwy agkrsxz

e var exempelvis alldeles för kursiv, o:et såg inte klokt ut, och så vidare.

När man tittar på alfabetet uppställt från a till ö är det svårt att bedöma det som teckensnitt. Det måste ses i sitt rätta sammanhang.

Även om jag lyckas skapa ett vackert teckensnitt, där formerna håller ihop, innebär det inte att det kommer vara ett funktionellt teckensnitt. Om jag hade arbetat på ett rubriksnitt kanske formen hade kommit i första hand, men nu måste funktionen komma först. Men förhoppningen är såklart att det både skall vara vackert och funktionellt.

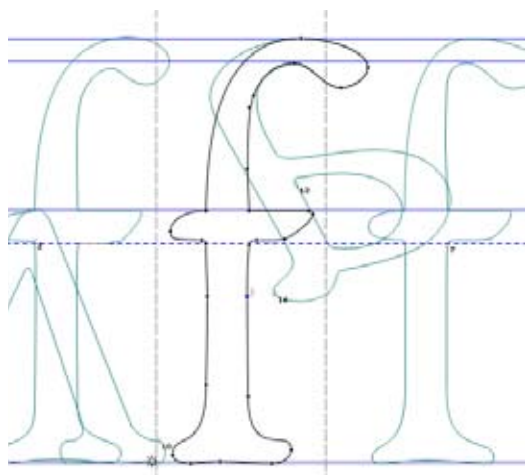
Ju mer jag arbetade med teckensnittet desto mjukare och mer organiska former fick det. Jag började tvivla på formen. Teckensnittet börjar likna ett tomtesnitt, med glasyrformer. Det kanske skulle fungera bra i julgodisboken, men ville jag verkligen att det skulle hamna där?

En av de bokstäver jag fortfarande inte hittat formen på är gemena o. En av de viktigaste bokstäverna. Hittar jag formen här har jag även grundformen till gemena b, c, d, e, p, och q. Jag hade hittat en form som fungerade bra på b, d, p, och q, men när formen applicerades på c, e och o får de alldeles för mycket framåtlutning.

Gemena d brottades jag med länge. Jag fick den inte att känna sig bekväm i sin dräkt.

Det svåra är att få teckensnittet att kännas som en familj och inte som en folkmassa. Att få alla bokstäver att tydligt passa in i pusslet.

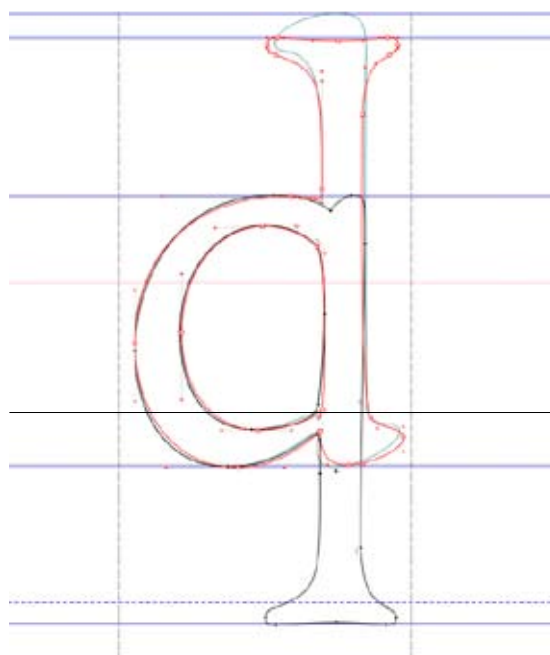
Bokstäverna är som sagt individuella men samtidigt en del av en familj. I den här familjen försöker man sedan hitta deras gemensamma drag, vad är det som gör dem syskonlika?

Samtidigt som det skall finnas en likhet mellan bokstäverna måste man låta dem få vara individuella. Vissa bokstavspår kan ibland låna former av varandra. Jag provade till exempel med att

använda den övre seriffen på gemena a även på gemena f. Denna idé övergav jag ganska snart. Oftast brottades jag med att sätta fel likheter på fel syskon. Gemena d hade ett sådant problem. Jag provade till exempel med att sätta den nedre seriffen på a även på d. Det tog lång tid innan jag löste detta problem, men den nedre seriffen på gemena d hade mer gemensamt med brorsan u än syster a.

Även om du kan låna former från andra bokstäver i teckensnittet måste de som sagt vara individuella. Det kan vara små justeringar som avgör om bokstaven trivs i sin form eller inte. Det viktiga är att lita på ögat när du skall avgöra om det känns rätt eller fel. Nedan kan man se de små skillnaderna på d, q och ett upp-och-nervänt p.

De bokstäver jag känt mig mest osäker på, och de jag väntat med in i det sista har varit v, w, x, y och z. Förmodligen för att de inte är så vanliga i det svenska språket.

RESULTAT OCH SLUTSATSER

Att jag kommit fram till det resultat jag har gjort är tack vare den handledning och hjälp jag fått från Carolina Laudon och Lars Laurentii. Om Carolina Laudon inte hade handlett mig hade mitt resultat aldrig blivit vad det blev. Jag är därför djupt och evigt tacksam för hennes guidning genom detta snåriga projekt.

Det finns säkert saker att ifrågasätta i denna metod jag fått av Carolina men jag har inte haft något behov av att göra detta. Det är också först när man kan något som det går att finna nya vägar.

Mitt uppsatta mål har varit att ta fram sju bokstäver, men hade jag nöjt mig vid det hade jag missat den viktigaste biten; att försöka lösa de problem som uppstår när bokstäverna hamnar i en textmassa. Jag hade heller inte valt att arbeta med de bokstäver som kändes tråkiga eller svåra. Mitt projekt hade då inte blivit att börja ta fram ett teckensnitt, utan att ta fram sju individuella tecken. Det hade heller inte gått att vara helt klar med endast sju bokstäver eftersom bokstäverna är beroende av varandra. Ändrar jag något i en bokstav påverkas alla eftersom de är formmässigt beroende av varandra. Därför kommer ingen vara klar förrän alla är klara.

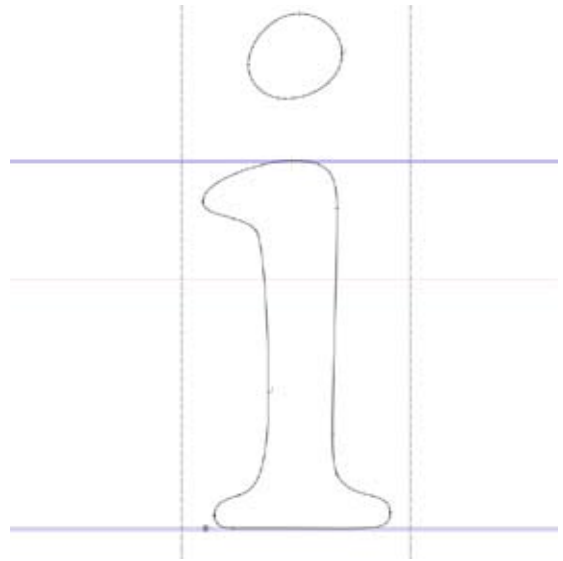
Renässansantikva, garald, medievalantikva, diagonalantikva eller humanistantikva följs av den kända frasen »kärt barn har många namn«. Denna stil tog sin form i slutet av 1400-talet och är grunden till våra moderna bokstäver. Om du textar med en bredpenna i en vinkel på 30° får du grundformen för humanistantikvan. Sedan dess har det uppkommit ett antal olika stilar som sanseriffer, mekaner, transantikva, didoner med mera, men dessa kommer jag inte gå in på här. Efter kalligrafin hade jag kunnat arbeta vidare med en annan stil, men jag ville fortsätta med humanistantikvan, då jag tror att jag lärt mig mer på det, eftersom det är grundformen i alfabetet.

Under mitt projekt har jag valt att inte utgå eller ta inspiration från andra typsnitt. Jag har velat utgå från ögat och handens vilja. Genom att brottas med problemen själv och hitta lösningarna tror jag att jag lärt mig mer än om jag hade fått svaren direkt. Dock har jag efter att jag löst ett problem tittat på andra teckensnitt, som exempelvis Dolly och Quadraat. Påfallande ofta hittar man samma lösning i dem, som den jag kommit fram till. Det kan till exempel vara att den högra sidan på den nedre seriffen av gemener behöver vara lite längre än den vänstra. Hade jag inte själv hittat lösningen, är det inte säkert att jag sett den hos någon annan.

Under arbetets gång av mitt teckensnitt har många detaljer förändrats men de övre serifferna har fått behålla sin runda karaktär. Exakt varför jag velat behålla dem vet jag inte men förmodligen för dess unika form. Jag har aldrig sett denna form på något annat typsnitt, och kanske finns det en orsak till det, det kanske helt enkelt inte är en lämplig form för en serif. Men än så länge är jag inte beredd att kasta bort den.

Jag har velat arbeta med en rörelse och en dynamik i teckensnittet. Detta har jag gjort bland annat genom att ge grundstrecken en liten midja.

Jag har även gett bokstäverna en liten framåtlutning för att få fram en rörelse i teckensnittet.

Ännu finns många frågor att besvaras i en vidareutveckling: Hur mycket berättar teckensnittets karaktär om mig som person? Vad är det i typsnittet som är jag? Är typsnittet ett självporträtt? Har jag gått för långt i min mjukhet av bokstäverna, de kanske skulle må bra av lite raka och skarpa vinklar. Vad skulle hända om jag rätade upp teckensnittet och gav det lite mer distinkta seriffer? Kan jag göra dessa ändringar men fortfarande behålla karaktären?

Det pågår idag en diskussion kring huruvida nya typsnitt behövs eller inte. Vissa tycker att de perfekta typsnitten redan existerar och att det inte finns någon anledning att ersätta dem. För andra är utvecklingen av nya typsnitt lika naturlig som förändringen av uttrycket i den grafiska formen. Diskussion är inte ny, den har alltid funnits och kommer alltid att finnas. Min åsikt är att det är utvecklingen som driver saker och ting framåt, i typsnittsformgivning som i allt annat. Det blir kanske inte alltid till det bättre, men skulle man sluta utveckla skulle man aldrig finna något nytt. Det är också viktigt att vara en del av sin tid och att arbeta med att anpassa teckensnitten för det relativt nya verktyget: datorn. Det är väldigt få av de klassiska typsnitten som är anpassade till datorn och de utskriftsmaskiner vi har idag, vilket många inte är medvetna om. Samtidigt är det väldigt få bra typsnitt som tillkommer idag. I slutändan måste det ändå vara brukaren som bestämmer vilket typsnitt han eller hon skall välja.

Mitt examensprojekt kommer som sagt inte att avsluta detta arbete. Det är långt kvar innan typsnittet står klart och det finns fortfarande många frågor att ställa och många att besvara.

Att arbeta fram ett teckensnitt är som att lära sig dansa, fast utan hjälpen av en lärare. Jag är nybörjaren och bokstäverna proffsen. Men proffsen har ingen lust att hjälpa till. De berättar visserligen gärna för dig när något är fel, eller rätt, men aldrig hur du tar dig dit – detta måste du lära dig själv. Denna dans, och ibland brottningsmatch, ger aldrig vika för några psykningar. Det kvittar hur mycket du skäller eller hur upprörd du blir. Bokstaven ger aldrig efter för dina påtryckningar. Men när du väl lyckas få till det, ler de mot dig, och ibland kan man nästan höra dem viska: bra gjort!

KÄLLFÖRTECKNING

Bibliografi

Laurentii, Lars (2005). Textning. Västerås: ICA bokförlag. ISBN 91-534-1673-2.